

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Излази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.

Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Раденичке школе.

Кад смо 1901. г. септембра и октобра месеца приказали у нашем листу опоруку добротвора народног, г. *Петра Кулића* из сремске Митровице, није било још ни једне раденичке школе у нас Срба с ове стране ни општинске ни приватне; а данас, хвала Богу, имамо их у Вел. Кикинди, Вршцу, Панчеву и до ове године и у Сомбору, које су основале и подигле оностране Добротворне Задруге Српкиња. Њиховим примером покренуте спремају се и остале Добротворне Задруге Српкиња на овакав посао. Ст. пазовачка задруга већ је расписала стечај за учитељицу, а спрема се на то и новооснована чурушка и жабаљска задруга; а колико нам је познато отвориле су таку школу и задруге у Приједору и Бос. Петровцу у Босни.

Из свега овог излази, да су наше Добротворне Задруге схватиле важност оваких школица и да данас све више скрећу погледе своје на привредну страну нашег народа, која је исто тако важна као и умна и морална страна; шта више, у неку руку је и претежнија, јер морална снага народа почива тек на здравој привредној основи.

У Краљевини Хрватској и Славо-

нији увидела је сама државна управа тај недостатак свога просветног рада, па је подигла по свим већим градовима својим за женску омладину тако зване *стручне школе*, које врше исти позив, што и наше раденичке школе. А ове године је отворила Госпојинска Задруга у Загребу, помоћу државне потпоре и *домаћичку школу*, где ће се спремати девојчице за домаће газдинство. Исто то чини и кр. уг. влада. И она има скоро уз сваку грађанску или вишу девојачку школу течајеве за ручни рад и домазлук, или течајеве за трговачку струку. А све су то школе, које хоће да пруже женској деци поуке у домаћој привреди, као основе за домаћу срећу и привредни народни напредак.

Само ми Срби с ове и с оне стране немамо ни једне такве државне па ни општинске установе. Ми још нисмо осетили потребу, да реорганишемо домаћи и породични живот на привредној основи на ком сва снага и величина народна и државна почива; наши су сви погледи и данас упрти једино на више духовне циљеве, те се бринемо само за велике школе и високе науке; а заборављамо на оно, што нас храни, што нас одржава и веже за

ову грудву земље, заборављамо, да научимо масу народну, како ће се одржати и како ће очувати оне институције, што смо подигли и што смо накани да подигнемо.

Жена је стожер у домаћем животу. Око ње се вије сав домаћи и породични живот и ако је она на свом месту, ако је спремна и извећбана за послове, који на њу спадају, ако је она прожета дужношћу, што носи као домаћица; ако је води љубав к срећи и напредку породице и куће, онда ће бити добро и угодно целој породици, онда ће срећа и напредак цветати у тој кући, онда ће се љубав и задовољство зацарити у таквим домовима. А са породице разлиће се задовољство на цео народ, па од њега и на сву државу.

За то се ми радујемо, што су, у оскудици бриге наших старешина народних, прегле тамо Женско Друштво, а овамо Добротворне Задруге, да поуне колико толико празнину, која је у нас духом времена изазвана, те молимо наше добротворне задруге, да продуже рад свој у том правцу и да према приликама подижу и друге школице оваке врсте, које ће научити нашу женску омладину, како ће као радилице себе одржати или као будуће домаћице своју кућу унапредити и усрећити.

Жао нам је, што се така установа није могла до данас да одомаћи баш у оном месту, где је потекла мисао за такве школе и где се нуди својевољна потпора за почетак а сталан завештај за осигурање оваке школе у будућности.

Већ од 25 година бори се горњи добротвор мишљу, како ће најбоље да распореди са својим скромним имањем, које је радом и штедњом са својом добром супругом, Љубицом, прискрбио — јер нема од срца порода, — и смислили су, да ће та мука њихова највише донети користи српском народу, ако оснују фондацију за раденичку или домаћичку школу по

примеру оне у Целовцу (Клагенфурту), коју је пре 39 година подигло тамошње женско друштво и која се данас помоћу милодара и државне потпоре разгранала на школу за спремање млађих, за трговачку струку, школу за спремање учитељица раденица, забавиља и т. д. у опште, што је од потребе и користи домовима и домаћицама.

Исти добротвор се уживео у те мисли и покушао је прошле године са тамошњом Добротворном Задругом Српкиња, да отвори раденичку школу, те да још за живота види, како ће се његова мисао развити, те је у то име, како смо извештени, понудио задрузи 2000 круна годишње потпоре. Но задруга не сме да се упусти у тај посао са толиком потпором и ствар је застала. А ми мислимо, да бојазан задругина није основана, јер кад могу да постоје такве школице у Кикинди, Панчеву и Вршцу са мање потпоре, може и ова у Митровици постојати са овом потпором, особито ако ју потпомогне и срп. православна црквена општина митровачка, као што то чине и општине у Кикинди и Панчеву, јер ово иде у прилог целом грађанству српском. И баш за то, што се у средини митровачке општине нашао родољуб, који хоће да жртвује тој идеји све своје имање од 150—160 хиљада круна, треба, по нашем мишљењу, прихватити мисао и пустити тог родољуба, да у пракси опроба своју мисао и да за живота још ужива у свом рукосаду, ако среће буде.

Не буде ли се могла остварити и развити та школа у оној мери, као што замишља исти добротвор, није задруга ту ни у којем губитку, јер ако не достиже за сад потпора добротвора Кулића и можда и друга која, може се сваког месеца и дана прекинути са школом, као што су учиниле ове године Сомборкиње са својом школом, јер је то приватна установа. На тај начин би се и добротвор и сама за-

друга у пракси осведочили, е да ли је та мисао за наш народ и наше данашње прилике зрела и корисна; ако није, моћи ће се за времена још скренути ствар на другу коју кориснију и плодноснију установу народну.

*

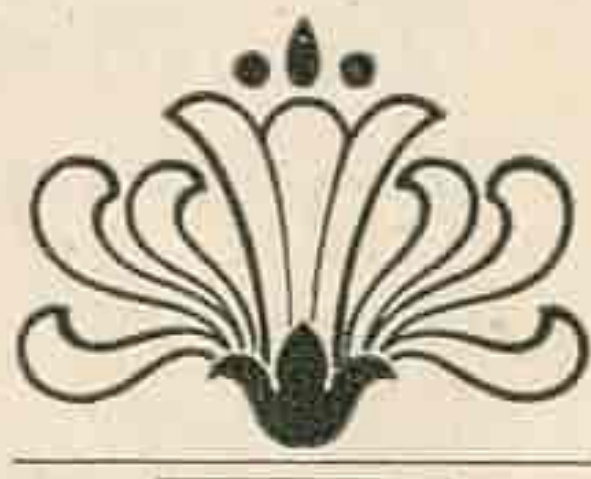
У црној ноћи, кад срце стрепи,
Под тамним кровом уснут' се спрема,
Тад душа моја нестално блуди,
Тражећи тмином оно, што нема.

Лута и блуди... далеко иде;
Небу се пење, пада у море,
Па с' опет враћа, окове тражи:
Ту трепти, дрхће до беле зоре.

Од пúта многих уморна пане —
Одмора тражи, узглавље треба,
Јер то је њено — мора не позна,
Не види земље, а нема неба.

Винковци.

Бранко Кемпф.

Непријатна новост.

Сто постављен и на њему
Већ донета јела нека;
И сви су се сакупили,
Још се само старац чека.

Али чика од кухиње
Не отвара јоште врата...
Што га нема? Шта је с њиме?
— Чудила се баба Ката.

Хајде старче да се руча!
— И звати га најзад стаде —
Знаш ли да је прошло време,
И јела се она хладе.

Али старац ма да чује
Те познате гласе, звуке —
Још новине не испушта —
Из његове сухе руке.

— Нешто си ми невесео,
Баба Ката зборит' узме,
А лепо му опазила —
У очима две-три сузе.

Горњи Милановац.

О, да како не бих био,
Уздахнуо чича Сима —
Сад баш нађох мога друга —
У »посмртним огласима«.

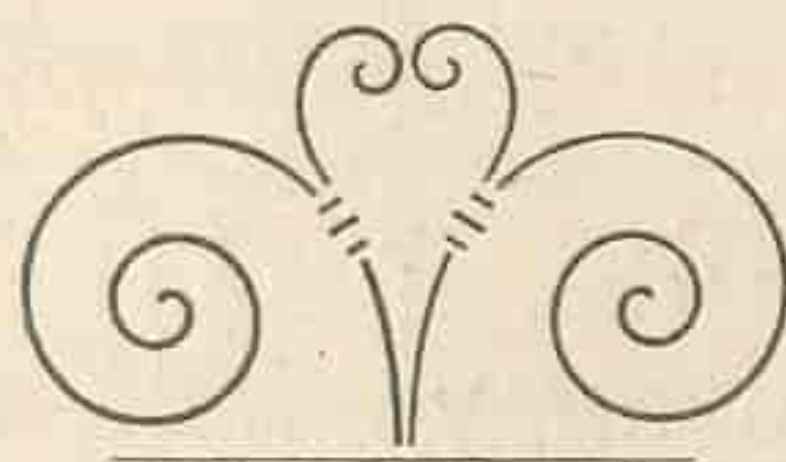
И он оде ко и многи
Што одоше с' овог света;
А с њиме сам испратио —
Много лепих дана, лета.

Е па шта ћеш — вели бака
То си и сáм мого мнити;
Зар нас штогод боље чека,
То ће исто с нама бити.

Него хајде да се руча,
Сто постављен чека давно;
И тороњски сат је сада —
Откуцао један равно.

Али чика, тужан чика
С пуно бола глас је дао:
Не могу ти ништа јести,
На срцу ми терет пао.

Влада М. Луњевица.

По околини Душанова Сереза у Маџедонији.

— Из путописа Ивана Иванића.*) —

Град Серез у Маџедонији је од вајкада имао свој велик округ. Тако је било и за време римске, византинске и српске владавине источном Маџедонијом, па тако и сада, под турском управом. Било је пак и времена, када се овај округ није звао »сереским«, већ је био саставни део »Теме« (округа) Драговићског (по досељеном српском племену Драговићи), коме округу није било седиште Серез, већ му је главни град био Меленик (Мелник). То је било за време византинске владавине крајем VI. века.

У књизи Константина Порфирогенита о областима византијског царства, која је писана између 950—952. године помиње се струмска област, која је у ствари сереска област у ширем смислу те речи, јер су у њу улазили и крајеви на доњем и средњем току реке Струме. Сам пак град Серез и приморски градови спадали су тада у прву тракиску област.

Ст. Новаковић у својој узорној расправи »Струмска област у XIV. веку« (»Глас Академије XXXVI.«), на коју нарочито упозоравам оне читаоце, који се овим делом Маџедоније интересују, износи слику целокупне сереске области овако:

»Та је област хватала целу средњу и доњу долину реке Струме од јужне стране Рила, па на ниже заједно са сереским пољем и Приморјем орфанског или рендинског залива; по том целу водопађу реке Месте с Приморјем јужно од Дrame и око Крстопоља; даље приморски крај око Ксантије и Мосинопоља (Ђумулцине) до границе приморских водопађа на северу; по том крај међу десном страном Марице, Мосинопољем и морем, који је на север хватао до северне

границе морских водопађа или до јужне границе области Дидимотике.

»До X. века сереска област носила је обично име Струма (»војвода Струме«, т. ј. сереске области, који је по чину био старији од солунског војводе и грчки се звао »Стратигос Стримос«.) Јединство те сереске (струмске) области, одржало се и пошто је Серез узео Душан. Из повеља манастира св. Јована Претече код Сереза, виде се опширније саставни делови сереске области, у коју су улазили и градови Мосинопољ, Христовпољ или Крстопољ (српски »Морунац град, ректе Христовпољ«) и други градићи северно од Сереза у планини: Врунду и Трилису. У повељама поменутог манастира има једно писмо цара Душана Рајку (синовцу Момчилову?), кџалији Врунда и Трилиса. Развалине градића Врунду постоје и данас близу варошице Горњо Броди, која се зове још и Врунду. Градић тај добио је име по свој прилици од планине Врунду (Чајирли Балкан) на којој се и налази. Земље на десној страни реке Струме до ушћа њена, држао је Хреља, властелин Средње Струме.

Под војводом Момчилом налазили су се крајеви источно од Сереза, Струме и Драче, дакле простор од Струме, к доњој Марици и Тракији. Момчилова престоница била је у Ксанти (сада Скече), источно од Драче.

Као што је познато, ова је област још пре Душана била извесно време у српским рукама. Становништво сереске области било је од вајкада српске народности. Од Беласице планине до Сереског поља па све до Мелника населило се српско племе Сираковци (Рунхини). Аризовци се населише око језера Буткова (Буда-

*) Доносимо овај извод из великог дела нашег сарадника Ивана Иванића »Маџедонија и Маџедонци« (I. Опис земље и народа). — Књига ова, о којој се критика повољно изразила, изашла је сад у Београду у издању Браће Савића, има 312 страна великог формата са 43 слике. Издање је врло луксузно а стаје 6 дин. — Препоручујемо ову књигу. У. р.

кова) и раширили су се по сереском пољу. Српско племе Мрвци населили су предео између Сереза, Валовишта (Демир Хисар, Валовица) и Неврокопа. На север, све до Татор-Пазарџика населило се српско племе Арјанско.

За време Душанове владавине сеоско становништво сереске области било је искључиво српско, а по градовима је већина била српска, а мањина грчка, но и то су били досељеници: грађани, трговци, властела, попови и војници. Тим је Душану био олакшан посао, када је ове крајеве заузимао, јер га је српски народ дочекао као ослободиоца и у свему му помагао, што најбоље сведочи српска партија у Серезу, која је град и против воље грчких војника предала Душану. И сам Кантакузен поставља за чиновнике и управнике градова и области оне људе, који знају српски, јер је тај језик био владајући у Македонији.

А сад? И сад је становништво сереског округа српске народности. Ја сам се о томе уверио, путујући по селима сереског округа и општећи са сељацима, који говоре македонским дијалектом српског језика, а не бугарским а најмање грчким језиком. Они славе српску славу, певају о Милошу, Марку и Косову, држе српске обичаје итд.

Пропаганде бугарска и грчка успеле су само помоћу школа и цркве, да овај народ тренутно отуђе од српског имена, али су у њему остале све особине српске, неокрњене, очуване. И кад се у овом крају дозволе српске народне школе, онда ће, можемо се надати, сви ти тренутни вештачки грчко-бугарски успеси нестати из ових крајева као и лански снег са развалина сереског и валовичкога града.

*

Серески округ (санџак) сачињавају данас седам срезова (каза) и то: Петрићки, Дечир-Хисарски, Горњо-Цу-

мајски, Зихниски, Разлошки, Мелнички и Неврокопски.*)

Према овоме, серески округ (санџак) садашњи иде са Севера од бугарске границе на Исток, левом и десном обалом Струме и свршава се на левој обали Тахинског језера код планине Кошвинице. У Сереском санџаку важније су ове вароши:

Мелник (Меленик) средиште мелничког среза. Мелник лежи северно од Сереза између реке Струме и њене притоцице Бистрице, а на падинама Перин Дала. Мелник лежи 370 метара високо над морском површином. У Мелнику има 18.823 становника, огромном већином хришћана, и то Срба под патријаршијом. Мањи број Срба је под бугарском егзархијом, има и нешто Грка у вароши, али у целом мелничком срезу нема ни једног Грка, сем по којег погрченог Цинцарина ханџије или бакалина. Мелник је подељен у 11 маџа, има 190 дуџана, 22 православне цркве, 2 џамије, 9 хришћанских (грчких и бугарских) школа, 1 турску школу, среску кућу (конак) са сахат кулом, телеграф и пошту и 6 воденица.

Источно од Мелника идући ка реци Бистрици, налази се у планини православни манастир Сушица.

Срби мелничког среза говоре доста очуваним српским језиком, славе славу и певају српске народне песме, али се издају за Грке или Бугаре и ако језик тих народа не знају. Та подела иде по црквама. Које село стоји под патријаршијом, то се држи »грчке партије«, које пак признаје егзархију, то је уз »бугарску партију«. Српски покрет није се досад интензивније јавио у овом крају.

Мелник има видну улогу у српској историји. Још у доба првих српских насеља у Македонији, Мелник је био главни град драговићског округа (теме), насељеног српским племеном

*) Ови срезови дају 41 резервни пук. По једна или две чете резерве налазе се у Серезу, Зихни, Неврокопу, Мелнику и Петрићу.

Драговића. У Мелнику је била престоница Слава, владара овог краја, који је са Латинима поразио Стрезимира (Стрезу Просјечког). Слав је био самодржавни владалац, ступао је у савез са околним владарима, али се није никоме потчињавао. Имао је за жену ћерку цариградског императора Ерика. У његово доба био је Мелник тврд и готово неприступачан град. Доцније је Мелник дошао у грчке руке, па за тим у руке српског војводе Кесара Хреље, који је, када му је Душан опростио одметничку радњу и шуровање са Кантакузеном, предао овај град Душану и заклео му се на верност. Душан је многа села из Мелничког округа даривао светогорском манастиру Иверу. После пада Урошева царства, Турци на челу са Лала Шахином узели су Мелник од Срба.

Петрић (Петровић) лежи између реке Струмице и Струме, на висини од 227 метара. Има 4819 становника у 1149 кућа, које су распоређене у 6 махала. У Петрићу је среска кућа (конак), касарна, судска зграда, 279 дућана, 4 џамије, 2 параклиса, 3 цркве, 3 медресе, 2 турске школе и хришћанске школе (грчка и бугарска). Становништво је српске народности, али је отровано грчком пропагандом, издаје се за Грке и ако не зна грчки говорити. Петрићски срез пак, очувао је и данас чистоту српског језика, славу и обичаје.

Не далеко од Петрића налази се село Србиново, чији становници отворено признају да су Срби.

У времену Милутинових освајања српска је војска доспела до Петрића. Душан осваја Петрић од Грка крајем

1333. год. Град овај остао је после у српским рукама све до турског освајања.

Неврокоп (турски Неврокуб) лежи недалеко од реке Месте, пола у равници, пола на брду високом 365 метара. Западно од Неврокопа пружа се Перин планина. У Неврокопу има 20 маџа, 5855 становника у 1434 куће. Неврокоп има 12 џамија, 7 текија, 2 медресе, 2 цркве, 7 турских школа, 2 хришћанске школе, 21 хан, 598 дућана, среску кућу (конак), болницу, 15 воденица, 1 касарну и депо муниције. Овде је команда четири чете II батаљона, 41. резервног пука. Трговина је доста развијена; чувен је летњи неврокопски панађур, на који се скупљају купци и продавци из источне Македоније. Извозна трговина Неврокопа иде преко пристаништа Кавале на море.

Становништво Неврокопа и околине је српске и турске народности.

Разлог (турски Разлик) лежи живописно на речици Извору, која утиче у реку Месту. У Разлогу има 4723 становника у 943 куће, среска кућа (конак), касарна, болница, пошта и телеграф и 20 воденица. Турака има врло мало. Већина је српска, нарочито у разлошком срезу. Слава и остали обичаји очувани су у овом крају и ако се народ отрован бугарском пропагандом неосновано називље »Бугарином«. У разлошком срезу налази се вис Јел — тепе, висок 2681 метар над морском површином. У околини Разлога налазе се повећа места: Бањска, Бабирак, Јакоруда, Бјелица и Бања, која је пуна лековитих извора.

Љ у б а в.

Шта је љубав? Мио цветак
Што пролећем вечним дише,
На који свак пољуб спушта,
Да сахарин слатки сише.

Крушевац.

Ал тражимо прави цветак
— Да не буде варка само,
Јер у место сахарина
Често отров усисамо.

Каја.

Материна туга...

Вече се спушта, полако тихо
Сјајна се лопта западу клони.
А свежи ветрић ћарлија, пирка
И лаке облаке по небу гони.

Са куле се чује глас тужних звона,
Кроз тихи сутон жалосно брује:
Спровод се гробљу примиче ближе
Самртна песма отуд се чује.

*

Ноћ је одавно обвила село,
А ветар душе све јаче... јаче...
С ветром се чује неки тужан јаук:
То матери на гробљу за сином плаче!

Сри. Ишебеј.

Жарко Гајић.

Г О В О Р

о положају женскиња у Хришћанству и ван Хришћанства.

— Ст. С. Илкић. —

(Свршетак).

Знамо да код варварских народа удовица и после смрти припада мужу, а код многих дивљих народа и данас, жена нема права на живот после мужевље смрти, него и њу заједно с мужем убијају и сахрањују. Код осталих па и образованих народа старог века права жене удовице беху јако скучена и ограничене. А напротив у Хришћанству, жена удовица не само да има права на заштиту, снисхођење и помоћ, као што то беше и у Староме Завету, него св. апостол Павле изрично наређује, да жени удовици уз то припада и *поштовање* (I. Тим. 5. 3.) да јој остаје у вољи располагати собом и одлучити се или на удовички живот или на поновно ступање у брак (I. Тим. 5. 14.). Све ово, ушло је данас и у законе просвећених народа, који се хвале и диче својим хуманитетом у овом погледу, а у охолости својој заборављају зар, да тај хуманитет није производ њихова просвећена разума и добре воље, већ да му корен потиче из наведеног хришћанског схватања.

Хришћанство не само да је подигло углед женскиње као супруге и матери, него је уједно побољшало и узвисило и њезин положај у друштвеном погледу. За потврду ових речи указујемо на св. Писмо Новог Завета и повест црквене из којих се можемо уверити о високом позиву и важној служби, која је женскињу у јавном животу хришћанском у део пала.

У св. евангелију на много места видимо, како су побожне жене ишле са Христом, служиле

Му, биле учеснице милосрђа Његова и слушале свету науку Његову. Прву радосну и милу вест о ускресу Спаситељеву жене донесоше, а и прво јављање Његово после Ускреса беше опет пред женама. Видимо дакле, да је Спаситељ гледао на женскиње, као на створове божје, који су достојни пажње његове и способни за службу у царству Његову.

У апостолском добу, жене вазда беху у заједници с мушкима настојавајући одржати крепост и побожно расположење духа, уз то бринећи бриге хришћанске општине.*). Као ђаконисе оне активно заузимаху службена места при црквама, и по сведоци Климента Александријског оне у извесним приликама проповедаху и реч божју у по неким искључиво женским заводима.**). Свети апостол Павао и сам се позива на неке женскиње, које су му у помоћи биле при проповедању евангелија. У добу мучеништва женскиње стајаху уз мушке, а својом јачином духа и издржљивошћу у мукама по тврдњи св. Јеронима и превазиђоше их. У добу слободног ширења хришћанства и сређењу догматичких истина, као и у даљем току црквене повести женскиње такође не беху на последњем месту.

Слободан и независан положај савремене

*) В: Лука: 7, 4—50; 8, 2. 3. 48. 58; 10, 38 посл. 11, 27; 23, 55. 56; 24, 1. 10; Јов.: 11, 5. посл. Јов. 4, 7. посл. Јов. 20, 14—18. итд.

*) Дјеј. 5, 1: 7. 14.

***) Милаш: Правила I. стр. 365.

женскиње у друштву темељи се једино на хришћанском начелу о једнакости женскиња с мушкима. Данашњим су даном женскиње у имовном погледу изједначене с мушкима, за њих су отворене двери и највиших просветних завода, а уједно су им приступачне и многе службе државне као и многа грађанска занимања, која се слажу с природом њиховом. Што пак женске не могу на свима пољима јавног друштвеног живота вршити све оне послове које обављају мушки, не оснива се на презрењу или пренебрегавању женскиња, већ на природној разлици женскиња од мушких, јер Хришћанство, мада женскиње сматра за *једноправне* с мушкима, никако их не сматра за *истовешне*. Мушки пол и женски пол два су чиниоца, која у друштвеном животу имају различан дар благодати божје (I. Пет. 4, 10.), тачно опредељен правац и границу рада, којих се сваки од њих мора тачно придржавати, ако жели себи и друштву добра и напретка.

Од свију попришта јавног друштвеног рада женскиња, највише се одликују и за најсходнији женском темпераменту сматрају се у цивилизованом друштву *доброшворне женске задруге*, помоћу којих женскиње притичу у помоћ човештву које страда. У таким задругама оне се старају за бедне и болесне; обилазе преступнике и на добар пут их исправљају; брину се за сирочад и напуштену децу; помажу сиротињу и беду им ублажују својим милостињама и припомоћима; а све то чине оне у име Христа Спаситеља, који нам налаже: *да гладне нахранимо, жедне напојимо, сирани угостимо, наге оденемо, болне подворимо, страдалике ушешимо* (Мат. гл. 25.) Цео тај благотворан рад почива дакле једино на науци Христовој, у њој налази извор свој и из ње црпе животну снагу за опстанак и развитак свој.

Све до сада у кратко наведено односи се на женскиње и одношаје им у овом земаљском животу. Али Хришћанство ту не застаје; оно иде још и даље, те уз веру у уништење полних разлика у будућем загробном животу, за хришћанске врлине у овом животу осигурава женскињи — као човеку — положај и у вечности у царству славе Христове. Венац светитеља и божјих угодника, који окружују престо Свевишњег, украшен је многим женскињем, које црква земаљска прославља и препоручује се њиховој молитвеној помоћи и заштити. А изнад свију светитељских редова, врху свију анђеоских чи-

нова видимо Царицу небеску пресвету и преблагословену матер Христову Богородицу Дјеву Марију — као заштитницу и заступницу васцелога рода хришћанскога. Можемо ли после тога замислити већу славу за женски род? Можемо ли тражити јачег доказа милосрђа и снисхођења божјег према негда проклетој и из раја изгнаној жени?

*

Изложио сам ето, по слабом умењу својем, у кратким цртама благодатан и узвишен положај женскиње хришћанке према положају и судби женскиње нехришћанке. Из изложенога могли сте се уверити п. сл. да је Хришћанство било *једини чинилац*, који је грехом оборену женскињу подигао на човечанско достојанство, јер је Христос Господ уништивши клетву прародитељску и скинувши са жене проклетство божје због првога греха, повратио јој онај положај у друштву људском који јој по природи и милости божјој припада.

У место грехом оборене, змијом преварене и савладане праматере Еве, чију су судбину сносили женскиње до Хришћанства, а и данас ју деле женскиње ван Хришћанства, — духовним очима вашим јавља се узор и понос женскога пола пресвета Богородица, где држећи у пречистом наручју своје ваплоћено Слово Божје, сатире ногом својом главу змијину те тиме јасно проповеда, да је и са женскиње скинута страшна клетва божја, да је и женскињу кроз Исуса Христа, обасјало сунце милости и љубави Божје, да је правди божјој удовољено и да је завладало царство љубави Христове!

У служби тог царства стојите и ви многоштоване чланице ове наше Задруге, када крестом Христовим знаменоване и љубављу његовом задахнуте и украшене поред ваших личних и домаћих брига, под заштитом пречисте Богородице уједињене, подижете дух клонулих, јачате силу малаксалих, подмирујете немаштину потребитих, утирете сузу ојађених, ублажавате чемер огорчених. Па као што бесте до данас, тако останите и на даље верне, чврсте и неустрашиве у служби љубави Христове и на њојзи основаног милосрђа и хуманитета, јер знајте, да тиме од ове земље, са првога греха назване долином суза — стварате цветан и мирсан рајски перивој и одомаћујете царство божје на земљи, паштећи се да сви људи љубављу, миром и задовољством

снабдевени уживају и овде рајске насладе, којих а благословен, дуготрајан и напредан нека Вам
су са прва греха лишени и одстрањени били. буде и на даље побожни и племенити рад Ваш!
Нека Вам је с тога сретна ова крсна слава, *Сомбор, 15. (28.) нов. 1905.*

У споменицу М. О.

(Из Мирза-Шаџијиних песама).

Шта је мирис, што га ветар
Са широког носи раја —
Према оном миомиру
Твог дубоког уздисаја!

Шта су оне слатке песме,
Што је негда Хафис вио —
Према једном гласку, што је
Из твог грла излетио!

Шта топлота ватре живе
И зракова сунца сјајна —
Спрам те ватре, што је крију
Та два твоја ока бајна!

Ој, склопи их, враголанче,
Дична слико санка мога —
Ој, па љуби, љубованче,
Врелим жаром срца свога!

Драга Лончар-Трбојевић из Дрежнице.

Н о ћ.

Виш' високих јела, гдје даљина скрива
Трак вечерњег сунца. тихи сутон греде,
И спушта се н'јемо виш' ракета, ива,
Раштрканих села препуних биједе.

А прохладан вјетрић слази с даљних коса,
И милује лишце као рука драге,
Носећи у себи кап јутрењих роса
Да дарива поља и ливаде благе.

Још и поток струји низ камење вруће,
Загријано зраком подневнога сунца,
Жубором шапути наду и чезнуће
Доклизану озгор с' високог врхунца.

А пјесма се ори трепери и зуји
Досаднога цврљка и планинског мољка,
А узвик се чује, што кроз поља струји
Уморног сељака, што га мучи бољка.

И све тихо греде... изумиру гласи...
Мрак обвија мирно планину и села,
У колиби даљној већ се ватра гаси,
А на земљу ноћца сањива је сјела!...

Сански Мост, 1905.

Јово Г. Поповић.

Народе Српски!

Ево је већ две године дана, како је оставио свој љубљени народ љубимац песник Змај Јован Јовановић, променивши светом. Али дух његов, она божанска искра, која се била сипла у трошно тело, дух песнички, пун одушевљења за све оно, што је узвишено, лепо и добро, што је српско, није могао да се раздвоји од нас, он је остао међу нама и остаће, докле год Српства буде било. За песме

Змајеве знаде и знаће свако Српче па и оно у најудаљенијим крајевима нашега разбијеног и расцепаног народа. Те песме његове јесу аманет његов свом роду; на њима ће се напајати Срби вековима одушевљењем и за више људске идејале, из њих ће уједно црпсти Српство увек све нове снаге у борби за народне своје идејале.

Те песме Змајеве су живи и непролазни

доказ његове велике љубави, којом је грлио све Српство и све што је српском срцу драго; из сваке му песме избија та љубав те налази одзива у срцу нашем. Он зна зашто пева, коме пева и шта хоће да постигне својом песмом, а ми схватамо нашег великог песника, његову љубав, његове сврхе. За то смо већ за живота узвраћали му ту његову љубав својом љубављу и захвалношћу.

Али њега нема више међу нама, да му дајемо те видне знаке наше захвалности и признања. С тога нам једино остаје, да му се још на тај начин одужимо, што ћемо да покажемо потомству, да дични наш Змај није певао нараштају незахвалном и малом, који га није у његовој узвишености схватио. Ми хоћемо и треба да покажемо, да смо били а и сада да смо свесни и да осећамо, шта нам је био Змај и шта смо дужни његовој сени и успомени.

Да, дужност нам је да сви заједнички дигнемо и оставимо видан спомен наше заједничке захвалности, јер он нас је све све без разлике љубио, о свима бригу водио

На маленом сеоском гробљу у убавој Каменици а на подножју Фрушке Горе обележава само један мали скроман крстић ону груду земље, што је покрила тело, у коме је био некада племенити и родољубиви дух Змајев. Његовој вазда скромној и чедној души није зазоран ни тај мали крстић на гробу му. Та сваки час га ките венцима и цвећем невине ручице мале Српчади, што захвално и у нежној љубави чува предање и успомну на свог чика-Јову, који јој је тако медене

песме певао; одрасли Срби пак траже и не пропуштају ни једне прилике да се сврате том скромном крсту и на гробу поклоне успомени тог нашег великана.

Па шта ће песнику више?

Али достојанство српског народа, наш углед захтева, као и наша љубав и захвалност према песнику љубимцу нашем, да им дадемо достојна и видна израза, да се свако осведочи и види како Српски Народ свог великог сина и после смрти му цени и поштује.

Зато се ево „Змај, друштво српских књижевника, новинара и уметника“, у Ср. Карловцима, које носи дично име песниково, обраћа целом Српском Народу, да својим прилозима подигне достојан споменик свом неумрлом сину, Змају Јовану Јовановићу.

Какав ће то споменик бити, решиће ово друштво у своје време пошто са слуша најпре наше јавно мишљење, а за сад напомиње само то и меће сваком на срце, да споменик треба да буде достојан и песника и нашег народа.

Новац треба упућивати *Благајна друштва „Змаја“ у Ср. Карловце, Славонија*, а друштво ће од времена на време износити јаван рачун о примању и приложницима, те кад се потребан новац скупи, учиниће даље нужне кораке.

У *Сремским Карловцима* Марта 1906.

За „Змај, друштво српских књижевника, новинара и уметника“

Тајник:

М. Недељковић.

Старешина:

П. Марковић Адамов.

Први снијег.

Освануло јутро . . . Снијег бјели краси
Мртву гору, поља и мирно ми село,
По дрвећу иње к'о на старцу власи,
А мећава бије јуначки и смјело.

Вјетар опет риче загонетно, чудно
Из ријеке хучне пење се и шири,
Од свуд стиже вика, све је село будно,
Из торова вичу озебли пастири.

Димови се вију, виш' кућица мали
Кроз храстова брвна и варнице скачу,
За правицом земље многе душе плачу.

Одјек им се губи у простору хладну,
Наслућујућ зиму и тешку и гладну —
Док се нагло шире првог сн'јега вали!..

Сански Мост.

Јово Г. Поповић.

Госпођи О. К.

Одзив на њену у песми изречену мисао, да се подигне споменик † песник-Српкињи
Милицы Стојадиновић.

Светла је мис'о, душом што Ти сину,
У песму се створи и Српством се вину:
»Врдничке Виле« име и гроб свети
Од заорава ваља нам отети!
Ту мисао лепу Ти изрече смело...
Ах, ако је Српство и пригрли врело —
Ко ја што је грлим, сестро ми незнана,

— Имена светлог слова збрисана
Народ ће српски исписат' с нова...
А, кад затрепте злаћана слова,
На гробу томе тек кад протиња
Кандило свето народног признања,
Бедом скрхана песник-Српкиња
Тек тад' ће мирно вечни сан да сања.
Мира.

ЛИСТАК.

Добрила.

— Написала Милка Гргурова. —

(Свршетак.)

Кад је Добрила једног дана седела за клави-
ром и замишљено прелиставала ноте, на које није
ни мислила, њена мајка уђе у собу и лагано јој
приђе, метну јој руку на раме, па запита:

— Што си се тако замислила, Добрила?

Она се трже, па одговори:

— Сад сам мислила о томе, мама, како си
ми више пута говорила, да ме не би желела удати,
пошто би ти било тешко да се растанеш са мном,
особито ако не би нашла за мене таког мужа,
који би разумео мој карактер. Па видиш, мама,
скоро сам уверена да имаш право: и јесте тешко
наћи таког човека. Ја сам искрена, не умем се
претварати, па кад ме човек ког бих волела не
би разумео, била бих врло несрећна.

— А да ли ти се који човек већ допао?

— О том сам ти хтела говорити. Драгољуб
ми се допао највише од свију који нам долазе,
па ипак не бих смела поћи за њега.

— Зашто не би смела поћи за њега? Он је
врло добар и паметан човек.

— Па ипак неће да ме разуме. Ето чим
проговорим с којим другим младим човеком, он
ме погледи тако пакосно и златорски ми стисне
руку при опраштању. Па видиш, мама, то ме
поплаши и озлоједи ме на те себичне људе, што
неће да нас разумеју, што немају нежнијег осе-
ћања, што — — ех свеједно, ја сам се решила
да се свом душом посветим уметности! Хоћу да
будем уметница.

— Шта ти сад опет паде на памет?

— О, одавно ја мислим на то. Кад свршим
овде у музичкој школи трећу годину, онда ћете
ме одвести у Беч да свршим конзерваторију, па
онда да будем оперска певачица.

— Али, дете, ти не мислиш да ли бисмо ти
ми допустили, особито тата — —

— Е, не брине се: тата ће већ допустити
кад ти хоћеш, а ти ћеш хтети, то је већ свр-
шена ствар.

— А с ким би тамо ишла? Ти знаш да ја
не бих могла с тобом тамо бити, а овде оставити
болешљивог тату.

— И на то сам ја мислила. Ти познајеш,
мама, гђу Н. . . Она је са својом ћерком у Бечу
где се усавршава у музици, и остаће тамо још
три године, таман и мени толико треба, јер ми-
слим да ће ми се у конзерваторији уважити ове
три године што сам учила у нашој музичкој школи,
и онда — —

— И онда? Запита је мајка.

— И онда, мајчице, постаћу глумица, или
оперска певачица. То је у мени већ свршена ствар.

Јадна мајка, и ако је и сама желела да јој
се кћи усаврши у тој лепој вештини, ипак се
није могла решити да је пусти саму у туђ свет.
Волела је своју децу као очи у глави, а Добрила
је била њен разговор, њен понос и утеха: она
је живела њеним животом, а дисала њеном ду-
шом. Све би јој учинила по вољи, али да је

пусти саму без неге, без надзора, ко би је тамо опомињао да се чува да не назебе, ко би је огртао у топле хаљине онако разгрејану од певања, ако није мајка поред ње? Не, никако је не може саму пустити. И она покуша да јој омили забаве, водила ју је на игранке, које су се давале сваке суботе у касини, где се свирало, играло и певало, а Добрила је увек односила победу. Њен милозвучни глас очаравао је свакога, па су јој још више распаљивали жељу да пође на конзерваторију и да се усаврши у певању.

Добрилине лепе очи чисто су се сијале од задовољства, што су и други налазили да је потребно да се усаврши у певању. А њен осмејак, пун среће, па њени леви бели ситни зуби као два низа бисера занели би свакога на ког би се насмешила.

Прође зима и настаде пролеће, а Добрила све је више наваљивала на родитеље, да је воде у Беч, и најпоследне не могаху јој одолети: морадеше јој испунити ту жељу, особито кад им сузним очима рече: Ако јој не учине по вољи, да ће умрети од туге.

Дође и дан њихова одласка. Мајка ће је водити у Беч. У последње време већ је и сама желела да се Добрилине жеље испуни. Али кад се доше на железницу, наједанпут осети такав терет да је пожелела да бечки професори одрекну дар њеној кћери па да је доведе кући.

* * *

Пре но што је отишла гђа Мирићка са Добрилом у Беч, свратила је у В . . . својој некој старој пријатељици, која им је врло често долазила у госте, и увек била срдачно дочекивана. А и живе су те две пријатељице још у младости као две рођене сестре. За то је и хтела гђа Мирићка да та њена пријатељица види Добрилу пре не што оде у Беч. А и надала се да ће ова можда имати утицаја на Добрилу, да је одврати од њене намере.

Та пријатељица била је и необично ћудљива жена. Дочекала их је тако хладно, да су се обе изненадиле. Па се одмах окренуше и одоше од ње. Али их тим срдачније дочека нека рођака, код које проведоше осам дана у најпријатнијем расположењу. Приређивала им је забаве у којима је Добрила очаравала својим певањем све присутне. А кад пођоше у Беч, мораде им Добрила обећати: кад буду приређивали концерат, да ће им

доћи и својим љупким гласом улепшати забаву, као што јој они говораху.

После тог љубазног дочека испратише их сви на железничку станицу и пожелеше им срећан пут и успех.

Како су се већ раније дописивали са том госпођом код које ће Добрила бити на стану, тако су тамо одмах и одселе.

Добрила и ако се показивала пред својом мајком весела што јој се испуни најтоплија жеља, ипак је у срцу стрепила и била узнемирена због тога, да ли ће се њене наде остварити. И ако успе, како ће јој бити у туђем свету самој, без мајчине неге, јер она беше размажено дете. Па онда се сети како јој отац остаде тужан, како је жалосно погледа кад јој рече »с Богом!« као да је никад више неће видети. То ју је необично потресло. Па нема јој овде ни брата, који ју је пратио куд је год ишла. Свега онога што је имала у кругу својих милих код куће, нема овде.

Чим је сутрашњи дан освануо, Добрила се грозничаво спрема да оде са мајком и да се прикаже професорима. Од првог корака начинила је Добрила својом пријатном појавом врло леп утисак на све њих. Пошто је испиташе где је учила певање, и кад се осведочише да је имала врло добар основ и наставу, одмах јој одредише и дан кад ће с њоме држати испитну пробу. Преко њихових правила допустише и мајци да може присуствовати томе испиту.

У одређени дан дође Добрила са мајком. Уђоше у салу где беху већ сви професори и ученице.

И ако је Добрила била доста слободна, ипак осећаше неко необично узбуђење. То опази један од професора, па јој рече врло нежно:

— Не бојте се, дете моје, ми ћемо причекати док се мало приберете.

И после неколико тренутака, Добрила се беше прибрала толико, да је могла почети певати. Професор седе за клавир, даде јој знак и она одпоче певати. Глас јој је био тако пријатан и звучан, да су је сви професори слушали са највећом пажњом. Били су изненађени њеним лепим гласом, и кад је свршила певање, једногласно примише је у трећи виши разред.

Добрила је сјајно положила испит из певања и могла се слободно поносити што је од толиких странкиња она као Срикиња имала најбољи успех. Али мајку колико је обрадовао тај кћерин успех, толико се ожалостила, кад је само помислила да ће три године бити одвојена од свога де-

тета, које се није никада одмицало од родитељске куће.

Кад се вратише у стан, Добрила се баци мајци у наручја па повика од суза загушеним гласом:

— Добра моја мама, ја ћу сваке године о распусту долазити кући.

— А за што не би сад одмах пошла са мном?

— Не могу, мама!

— Зар ти се толико допада Беч?

— О, драта мама, Беч је врло леп, али ми је Београд много милији.

— Па онда хајде са мном! Зар ти неће бити тешко кад ја одем, а ти останеш сама?

— Знам ја, мама, да ће ми бити тешко, али би било детињасто од мене да не извршим оно, што сам толико желела. Брзо ће проћи ове три године, па ћемо се опет састати да се никада више не растајемо.

За Добрилу је био у Бечу сасвим нов живот. Све јој је било туђе и непознато. А најнеобичније беше јој то што је из удобног, лепог стана дошла у тескобан стан, у коме су биле само две собице и једно мало предсобље. Ту је било све врло одмерено, као што се може замислити у великој вароши где обично ученице живе. Па док је мајка још поред ње, не осећа ону усамљеност коју ће тек осетити онда кад она оде, кад остане сама међу туђим светом. И наједанпут се запита: «Хоћу ли моћи издржати тај растанак?! И дође јој толико пута да повиче: «Мама, води ме кући!» Али честољубље надјача, и задржа сузе које се заблесташе у очима кад испрати матер на железничку станицу.

С тешким срцем праштала се мајка са својим дететом, и једва је од суза могла проговорити.

— Чедо моје, зеницо моја, чувај се од хладноће, чувај своје здравље, јер мој живот од твога зависи. Дуго су се држале загрљене, док их најпосле не развоји знак да путници улазе у вагоне. Мајка је готово посрћући дошла до купеа, и крајње је време већ било, јер чим уђе у купе, воз пође.

Добрила је стајала непомично, и сузним очима пратила је воз који се брзо одмицаше. Њене су очи биле непрестано упрте на један прозор из ког је мајка на њу махала својим рушцем, и једнако шапутала: «С Богом, чедо моје!»

Добрила је још укочено стајала и гледала на ону страну на коју одјури то грдно чудовиште,

које однесе њену милу мајку. И тек се трже онда кад је гђа Н.... опомену да је време да пођу кући.

Безазлена Добрила није нашла код гђе Н.... онакав љубазан дочек каквом се надала. Гђа је била по природи хладна, а њена кћи Славка била је врло равнодушна према Добрили; шта више завидела јој је, што су Добрилу одмах сви заволели, док је Славка махом остајала неопажена, а то је њено честољубље вређало. И најпосле Добрила је морала променити стан, јер јој је било непријатно становати са особама које је не гледају пријатељски.

* * *

Док се гђа Мирићка бавила на путу, њена пријатељица гђа М., више је пута обилазила болешљивог г. Мирића. Једном у разговору рече јој он.

— Добио сам данас писмо из Беча, јавља ми да је Добрила сјајно положила испит, и примљена је у трећи виши разред. Али истину да вам кажем; волео бих да није примљена, па да се с мајком врати кући. Без тога детета све ми је пусто и мртво у кући. Не чујем њен мили глас који ме је веселио и оживљавао. Сад ме овако у овој тишини обузимају неке ужасне слутње, као да је жив нећу никад више видети.

— Ех, какве су то мисли! па она ће доћи о распусту, а година брзо прође.

— Та само ако је жив дочекам!

— Дабоме да ћете дочекати. И како ћете се поносити њоме! Мени се чини да је већ гледам као велику оперску певачицу.

— Ја, додуше волим и поштујем уметност, али би ипак желео да моја Добрила остане овде међу нама.

Кад се вратила гђа Мирићка кући, и њој је била тешка та ужасна тишина у кући, где се по цео дан орила песма веселог и милог девојчета. Сад јој се чини да све плаче око ње; душа јој се испуњавала неком зебњом, и поред поноса који је осећала при помисли да јој је кћи између толиких страних ученица однела победу, ипак је њено материнско срце туга надјачала.

Прошло је три месеца. Добрила је сваки други дан писала својим родитељима, и увек им је јављала о своме успеху. Професори је обасипају хвалама, и проричу јој сјајну будућност. Осим тога пише ми; како врло лепо проводи вечери

у кући српског посланика, код чијих је укућана често позивана на забаве. На онда како често одлази на бечке концерте којима се не може доста надивити. Тек сад види каква је разлика између певања кад слуша прве светске уметнике и т. д. И док би мајка читала њена писма мало би се умирила и развеселила. Али већ сутра дан опет би се забринула и једва чекала да осване онај дан, кад ће опет добити писмо од своје удаљене кћери.

Али се једног дана озбиљно забрине гђа Мирићка: три дана не доби писма из Беча. Била је у највећој бризи. Час је помишљала да је Добрила можда болесна па не може да јој пише. А час би сама себе тешила и мислила да се спрема за испите па је у великом послу. Али кад не доби ни петог ни шестог дана писмо, била је у највећем очајању. И већ хтеде да депешом запита шта је и како је, кад у исти мах дође јој у посету нека гђа Ц . . . па јој рече:

— Гђо Мирићка, дошла сам да вам јавим једну непријатну вест, што ми је врло жао. Али ми је дужност, јер знам како је матерама, чија су деца на страни.

— За Бога, госпођо, говорите брзо шта имате да ми јавите, да није моја кћи — —

— Умирите се, госпођо. Све ћу вам казати; добила сам писмо од моје кћери, која је, као што знате, такође у конзерваторији. Она ми пише да је Добрила слаба и да јој је казала, да вам не јавља ништа да је болесна, да се ви не би поплашили.

Гђа Мирићка није последње речи ни саслушала. Чим је чула да јој је дете болесно, била је изван себе тако, да није знала ни кад је отишла гђа Ц . . . Сва се кућа узбунила; све је било преплашено, узнемирено. Јадна мајка ни сама није знала, како ће жива дочекати да стигне до Беча и да види своје болно дете. Још истог дана кренула се она брзим возом.

* * *

У Бечу на трећем спрату једне куће, у чистој али врло скромној собици, лежало је на постељи болно девојче које је у грозничавом заносу сваки час дозивало своју мајку. Поред прозора седела је нека старија госпођа са наочари и плетивом у руци. Па кад би у бунилу девојче дозивало своју мајку, она би је погледала преко својих наочари и рекла доста равнодушно:

— Но, но, умирите се, што сте тако не-

стрљиви? Чекајте да вам метнем на главу свеж облог.

Тад би се доста тремо подигла са столице и пришла болесници.

— Ето, опет сте збацили све са себе, а знате шта вам је лекар казао: да мирно лежите. Ето, сад су вам руке хладне као лед, а глава вам гори као у пламену. — За тим јој метне хладан облог на главу и покри јој руке, а девојче болно јекну:

— Слатка мајко, где си?

У исти мах врата се нагло отворише, и гђа Мирићка, као без душе, уђе у собу и полети постељи са узвиком:

— Дете моје, Добрила, дико моја, шта се то учини од тебе?!

На тај глас болесници сенуше очи, па радосно повика:

— Мила моја мама, хвала Богу кад си дошла, сад ћу за цело оздравити! Ох, мајчице моја, како сам те жељно очекивала!

— Мирно, мирно! Повика гђа са наочари. — Ви се не смете тако узбуђивати; то доктор не допушта.

Тек сад је гђа Мирићка опазила да има још неког у соби, и поздрави се с њоме. И док су међу собом изменили неколико речи. Добрила се опет занесе и у бунилу опет поче дозивати своју мајку. Сваки њен болни узвик прелазио је мајци као нож кроз срце.

Добрила је лежала од запалења плућа. Прво је имала инфлуенцу, па како је изишла из куће пре времена, па ново озебе, и добије запалење плућа.

Али мајчино присуство и нега као да су више утицали на болесницу него и сами лекови. Добрила се поче мало по мало опорављати. И желела је да што пре пођу кући, говорећи да ће само код куће потпуно оздравити. Лекар им је световао да још који дан причекају, док се мало више опорави.

Једног дана, кад се већ мало предигла мајка је запитала:

— Дете моје, зашто се ниси чувала, колико сам ти пута говорила да ћеш једном страдати.

— Е, драга моја мама, сад и сама видим да ми је био потребан твој надзор. Али ти обећавам да ћу се, кад оздравим, умети боље чувати. Само да ми је да што пре одемо кући.

— И ја то једва чекам.

— О, моја мила мама, сад ти смем све казати. Врло ми је било тешко кад си отишла, а

остала овде без тебе. И кад сам помислила да морам овде остати три године, мислила сам да ће ми срце препући од туге и терета. Три године! То ми се учинило тако дуго, да сам се чисто поплашила да ли ћу ја преживети то време. И онда сам предузела да учим што више, само да што пре свршим, па да се вратим мојој мами, коју не бих никад више остављала. А кад сам се разболела, поплашила сам се: мислила сам да те више никад нећу видети. Истина требало је да сам се причувала после инфлуенце, али сам чула да се мој стари учитељ-професор певања разболео. То ме је тако збунило и поплашило, да сам још онако слаба одјурила по највећем ветру до наше госпође посланиковице. Кад су ме видели како сам као без душе дотрчала к њима, запита ме госпођа поплашено:

«За Бога, Добрила, шта вам се догодило? Да вам се није десио каква несрећа?» — Ја јој одговорим: «Дабоме, и то велика несрећа: разболео се мој стари професор.» А она чисто дахну душом, па рече: «Ах, хвала Богу; ја сам мислила, да се није ваш тата разболео.» «Ох, госпођо, та и он је у неколико сад као тата, јер се труди да ме што боље изобрази у певању. И то брзо да што пре свршим сам ми је то казао, јер је видео како тужим за кућом. А сад сам Бог зна код кога ћу морати продужити да учим певање. Да, мама, то ме је веома поплашило. Он је, сиромах, био тако добар; кад год бих свршила лекцију, он би ме добродушно замолио, да му певам наше српске песме, говорећи: дете моје, ја вас тако радо слушам кад певате ваше лепе песме. Заиста, мама, то је тако добар човек. Бог зна како му је?»

— Видиш, дете моје, том си приликом морала и назепсти, рече госпођа Мирићка.

— То је вероватно, јер сам још истог дана осетила како ме свуда око ребара пробада. Камо среће да сам с тобом отишла кући, не бих се за цело овако разболела. Ах, било ми је тако тешко кад си полазила! У мало нисам викнула: Мама, води ме кући!

— Па зашто ниси казала? Ја бих била најсрећнија да смо се заједно вратиле.

— Стид ме је било да се тако слаба покажем; а овамо сам толико наваљивала да ме амо доведете. Али сад, мама, сад ћемо заједно у наш лепи Београд.

— Да, дете моје, чим ти буде боље, и лекар допусти да се можемо кренути на пут.

И ако је Добрила устала из постеље, није се могла сасвим опоравити, што је и самог лекара бацало у бригу. А пошто се време отоплило, он им допусти да се могу вратити у свој завичај; готово је био уверен да ће се Добрилаа у месту свога рођења сасвим опоравити. Пошто им даде упутства како да се владају, рече им:

— Госпођице, ви сте још слаби, морате се строго придржавати мојих наредаба.

— Не брините госп. докторе, она је сад под мојим надзором.

— Да, да, милостива госпођо, рече доктор замишљено, чувајте ово дете, то је прави бисер!

Пошто се опростише са доктором, одмах се сутрадан кренуше у Београд.

* * *

Какав је то био жалостан призор кад се Добрила појавила пред оцем и братом, бледа и малаксала, а отишла је од куће здрава и румена као јабука.

Добрила се силом отимала од своје немилостиве бољке, која је била јача од њене воље, и сваким даном све ју је више обарала, те је и нервознија све више бивала.

Једном кад им дође њихова пријатељица госпођа М., затече Добрилу уплакану. Она је поплашено запита:

— За Бога, Добрила, шта ти је, што плачеш?

— Како не бих, госпођо, плакала кад ме его сви једе.

— Како то? Ко би тебе могао једити, кад те сви тако воле?

— Та то је баш оно зло, што ме и сувише воле, па су се сви поплашили и мисле да ћу умрети! Видим ја то у њиховим очима, како задржавају сузе. А највише ме боли кад тата дође преда ме, па ме гледа тако жалосно, а не сме да проговори: боји се да се не заплаче. Видите, госпођо, то ме доводи до очајања, јер тада помислим да ми нема лека. — И онда би очајно узвикнула: Сироти моји родитељи, шта би од њих било кад би ме изгубили?

— Какве су то мисли, Добрила? Ти треба да имаш вере да ћеш оздравити.

— Та ја хоћу да живим, мени се мили живети! Ја волим свет, хоћу да певам, да свирам. Та ја сам још тако млада, па ми се све мили...

За тим се закашља, па онда, малаксала настави:

— Ето видите, овај ме кашаљ плаши.

— То је заостало од болести, али ће то проћи, па ћеш оздравити.

— Да боме да ћеш оздравити, дете моје, рече гђа Мирићка, која баш у тај мах уђе у собу, приђе брзо болесници, узме је за руку и рече брижно:

— Да ти није хладно, дете моје?

— Ето видите, сирота мама, сад већ мисли да имам грозницу за то што су ми хладне руке. За тим нервозно рече матери: Та немој се, мама, толико бринути; твоја ме брига плаши.

Тако је јадна Добрила била у вечито раздраженом стању, јер је осећала сваки дан све већу слабост.

Најпосле, желела је да изађе куд у поље; уверавала је родитеље, да ће тамо оздравити. Тамо ће имати више ваздуха, а њој је потребан чист пољски ваздух.

И родитељи јој учинише по вољи: одмах нађоше удобну кућу и одселе се у виноград. И Добрила је била задовољна и весела првих дана.

Али и то није дуго трајало; бољка ју је и тамо пратила, а кашаљ ју је све више обарао.

Њени познаници долажаху листом да је обиђу, а особито Драгољуб, којем се срце кидало од жалости гледајући где је сваког дана све више нестаје. Из почетка било јој је мило, дочекивала их је весело кад се осећала боље. Али доцније и то јој постаде досадно. Па би рекла:

— Нека ми више не долазе; они ме само подсећају на срећне дане мога живота, на онај лепи живот, који се сваки дан све више краде од мене. Мама, хоћу да си ти код мене, ти ћеш ме сачувати. Ти нећеш допустити да умре твоје дете, је ли мама, добра моја мама, ти ћеш ме отети од ужасне смрти, која хоће да ме отргне од тебе.

И тад би се привила чврсто уз мајку. А очајна мајка узела би је на руке и носила по соби, као да ју је збиља отимала од смрти.

Али немила смрт нађе је и у самом мајчином загрљају и однесе собом, и Добрила на недрима своје несрећне мајке испусти своју невину душу.

Рад добротворних задруга Српкиња.

И р и г.

По примеру у другим местима, основана је и у нашем месту српска женска добротворна задруга још године 1903. Радила је својски за унапређење исте и старала се што више, да одговори циљу зашто је и створена. Разним прилозима добивеним од забава и чланарином, много је сироче обучено, многој је боној старици суза утрвена. На овоме се има захвалити усталаштву старе управе под председништвом гђе Софије Ђ. Петровића.

Ове је године био избор одбора и председнице, те место старе председнице, која се одселила из Ирига, једногласно је изабрана врло штована гђа Марија, супруга уваженог трговца г. Нестора П. Симоновића. Одбор пак делимично је измењен, те су сада гђе: Јулка удова Машић, подпредседница, а Мара Барковић, Мара Аврамовић, Софија Панте Марковића, Даница Милана Петровића, Даринка Васе Дамјановића, Видосава Ђорђа Ђорђевића, Десанка Радивоја Цветкова и гђица: Софија Бошковић, одборкиње, У надзорни одбор изабране су гђе: Видоса-

ва Вурдеља, Фемка Добричић и Иванка пл. Младеновић, благајкиња.

Наше вредне одборкиње — скупљачи нових чланица — скупиле су у току фебруара ов. год. преко 20 нових чланица. Гђа председница изволела је постати утемељачем задруге са улогом од 100 кр., а све три кћери њене постадоше чланицама удружења, на што им велика хвала.

На предлог гђе председнице, уписано је по пет честица у оба новчана завода иришка, те од једне задруге добише, а од друге, која се већ одрођава од српског имена, одбијени су.

Задруга је ових дана одржала и парастос изгинулим борцима — Ирижанима — за слободу потлачене браће Маћедонаца, у св. Теодоровској цркви, те позвала сва удружења и цело грађанство. Разумни се одазваше позиву, међу њима наши вредни соколи и певачко друштво, које је први пут певало Мокрањчево »Дуси и души« ... врло складно.

Под вредном председницом и одбором решено је, да се скоро одржи и забава са том-

болом, да би се од прихода и ове године могло обући које сироче.

На крају нека ми је дозвољено да изразим наду, да ће покретом врсних млађих снага у иришким удружењима — старим и новооснованим — срушити се раздор и неслога, која се угњездила у нашем месту и да ће сви без разлике разумети, да поједина удружења постоје за опште добро, а не за себичне интересе, те их својски пригрлити, да би се могло и на нас Ирижане гдегод рачунати. Да се то постигне, потребно је бити члан удружења и тачно испуњавати прописана правила.

Женску задругу молимо, да не клоне духом и да их не вређају разни надимци. **Х.**

Суботица.

»Добротворна задруга Српкиња у Суботици« држала је своју овогодишњу редовну скупштину 5. (18.) марта) под председништвом своје потпредседнице *Мице Ј. Радића*. Присутне беху: Савета *Леовићка* и Марија пл. *Међанска* утемељачице, даље Мила Р. *Арадска*, Јулка *Димишријевићка*, Кристина *Димишријевићка*, Маца *Крнајска*, Јерина *Лазарева*, Кристина *Лепедаш*, Милка *Лудајићка*, Даринка *Манојловићка*, Кристина пл. *Међанска*, Зорка *Мијашова*, Ката *Мишљанова*, Јелена *Недељковићка*, Марија *Огњанова*, Олга *Огњанова*, Милка *Пошовићка*, Емилија *Радићка*, Анка *Радосављевић*, Катица *Сегединчева*, Ракила *Сремчевићка*, Олга Ж. *Штанковићка*, Бела *Штојковићка*, Олга *Штојковићка*, Катица пл. *Субошићка*, Јелена *Сувајчићка*, Нерка *Сувајчићка*, и Јозефина пл. *Тесач*. редовне чланице. Пошто су оверовене присутне чланице, то се испоставило, да број присутних може правоваљане закључке доности. Скупштину је отворила председница, те су одређене за оверовљење записника: Анка *Радосављевић*, Даринка *Манојловићка* и Милка *Лудајићка*. Затим је прочитан извештај о раду у години 1905. из кога бележимо важније; задруга је имала две скупштинске и 8 одборских седница, у којима је решено свега 65 предмета. Број чланица није се променуо, јер је Марија *Јовановић* умрла, а Мирослава *Леовић*, Зорка *Бикар* и Марија *Тешкић* изселиле се из вароши, а 4 чланице су придошле, те је број остао 56. Тако је непромењен и број помагача. Задруга је стално помагала Марију *Букурову* и Милицу *Цурнић* учит. при-

правнице, Марију *Зарић* и Миленку *Прицину* ученице више девојачке школе, и на исте је издала 290 К 22 пот. Од ових је Марија *Букурова* свршила учит. школу и сада у привр. својству врши учит. дужности у Станчеву у темишварској епархији. Испомогала је неколико девојчица, да изуче шав и глачање и на ту цел је издала 153 К 34 ф; стално је давала у месечним оброцима милостиње сиротицама, које су неспособне за рад и на то је издала 409 К 04 п. Заодела је о врбици сироту шк. децу, тако, што је материјал купила а чланице су заједнички хаљине скројиле и шиле. — Затим је скупштина примила завршне рачуне и благајника и надзорни одбор решила даље одговорности; благајна је примила свега 1439 К 27 п; а издала је 1010 К 24 п, те је тако преостало готовине 429 К 03 п; имовно стање пак износи 15406 К 14 п. у новцу, а задруга има још 5 ком. акција »Газдачке банке« свака од 200 К номиналне — а 280 К курсне вредности и 2 акције »суботичке народне касине« од 100 К номиналне вредности. Када је године 1901. данашња управа дошла на чело ове задруге имање је износило осим акција 12090 К 78 п, данас пак износи 15406 К 14 п, за пет година имање је умножено са 3315 К 36 п, а за то исто време задружна благајна је примила 9000 К 50 пот. а издала на хумане и просветне сврхе 5685 К 14 п. — Узет је на знање извештај одбора о измени акција »Газдачке банке« и решено је, да ће задруга своје право бележења нових акција уступити ономе, ко јој најбољу понуду учини; даље је решено, да задруга купи 5 ком. акција новооснивајуће »Суботичке српске штедионице«. — На предлог управног одбора скупштина је једногласно закључила, да ће задруга сваке године по 25 круна прилагати друштву »Привреднику« у корист шегртског фонда и да се тај издатак редовно у годишњи прорачун има стављати. — Са задовољством је узето на знање, да је од Сретенске забаве о. г. као о дану свечарске славе, пало чистог прихода 366 К 30 п., те је изречена захвала свима прилагачима, који су било у стварима за томболу, а било у новцу задрузи што приложили. — Узето је на знање, да су ступиле у ред редовних чланица: Марија *Вујићка*, Ката *Мишљанова*, Вукосава *Ђићкић*, Пава *Руска*, Зорка *Мијашова* и Нерка *Сувајчић*. — Решено је, да се и ове године о врбици заодену сироте уче-

нице и овлаштен одбор, да овај закључак изврши у оквиру 100 К, те са особитим задовољством и изјавом нарочите захвалности, узета је на знање изјава потпредседнице Мице Ј. *Радић*, да за набавку обуће истој деци прилаже 50 К и Олге Ж. *Шанковићке*, која у исту цел прилаже 20 К. — Обновљено је часништво и $\frac{1}{3}$ управног одбора. Изабрани су једногласно: за председницу Милица *Димиријевићка*, за потпредседницу Мица Ј. *Радића*, за тајника Богдан *Свирчевић*, за благајника др. Јован *Манојловић*; у управни одбор: Милка *Поповићка*, Емилија *Радићка*, Олга Т. *Шанковићка* и Олга *Шојковићка*; у надзорни одбор: Кристина *Димиријевићка*, Бела *Шојковићка* и Јозефина пл. *Тесач*.

Са задовољством морамо приметити, да у најновије доба у коло наше ступају и наше ратарке, и ако нам приступе све, које би без икаква терета могле годишње жртвовати чланарину од 6 круна, онда би ова задруга могла имати и преко 100 чланица; док се наше ратарке увере и саме, какве племените и родољубиве дужности врши ова задруга, онда тешко да ће бити и једне свесније Српкиње, која ће се туђити нашег кола. А да задруга ова врши своју праву дужност, најбоље говоре рачунске бројке. И у кога је праве свести, тај мора у наше коло.

Анђелија.

Бјељина.

»Добротворна Задруга Српкиња« у Бијељини држала је 9. априла своју прву редовну главну скупштину, на којој се управа овако конституисала: Председница: гђа Савка Митриновићка, потпредседница: гђица Јованка Адамовићева, благајница: гђица Јованка Јовичићева, одборнице: гђе Маруша Ивковићка, Мара Остојићка, Ружа Ивковићка, Стана Ивковићка и гђица Анђа Тодоровићева.

У Бијељини, 16. априла 1906.

Ј. Адамовићева.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своје две одборске седнице, једну 27. марта (9. априла) а другу 8. (21.) априла о. г., обе под председништвом своје начелнице гђе Јулке *Радовановићке*, а у њима се прочитао допис мађистрата сл. кр. вароши Новог Сада

уз повратак два примерка основног писма за фундацију пок. Ђорђа Ф. Недељковића, која су одобрена од вис. кр. уг. министарства унутрашњих послова од 15. марта о. г. бр. 26.003. и стављена у друштвену писмохрану знања и равнања ради. — На позив филијале друштва »Белог Крста« у Темишвару, изјавила је задруга, да не може учествовати на конгресу, који се тамо састаје 3. јуна о. г. — Узет је на знање извештај перовође, да је набавио и растурио 50 ком. календара »Вардара« од Кола Српских Сестара. — Узет је даље на знање извештај перовође, да је споразумно с гђом начелницом послао по 10 К прилога: Бачком друштву у Прагу и српској трговачкој омладини у Бечу. — Узет је са захвалом на знање извештај начелнице, да је овдашња Српска Задруга за међусобно помагање и штедњу приложила у место венца друштву нашем 200 К у спомен своме председнику надзорног одбора, пок Александру *Адамовићу* с тим, да се идуће јесени од тога заодену сирота школска деца. Перовођа изјављује, да је председништво наше издало јавну захвалу у три овдашња српска листа на овом дару. — Узет је на знање позив земаљског мађарског савеза добротворних задруга, на јавна предавања, која ће се држати у Будимпешти 17. марта о. г. у корист домаће индустрије. — Узет је на пријатно одобрење извештај, да је перовођа послао друштвена правила на послугу Добротворној Задрузи Српкиња у Жабљу, која се тамо скорим основала. — Чита се позив мађистрата сл. кр. вароши Новог Сада, да се има што пре асфалт повући испред друштвене куће. — Издато је 100 К потпоре свршеној ученици српске више девој. школе Тинки Стакићевој одавде, да може изучити фотографску вештину. — Издато је даље 10 К потпоре Марији удовој Поповић одавде једном за свагда. — Није уважена молба послужитељке забавишта, да јој се повиси плата, али јој се додало по једна кила сапуна за прање дечјих убруса. — Наређено је, да се у 20 примерака набави књижица: »Последњи дани живота Господа и Спаса нашега Исуса Христа« од Ст. Илкића, учитеља и перовође Добротворне Задруге Српкиња у Сомбору. — Старатељка друштвено-општинског забавишта гђа Катница *Меанцић*, извештава да је примила од деце за фебруар 25'50 К, а за март 44'50 К, које је унела у друштвену благајну. Уједно подноси

на преглед списак деце, која бесплатно полазе забавиште, да се види, е да ли су сва та деца тако сирота, да не могу ни 1 К месечно платити. Даље наводи, шта би све требало набавити за забавиште. Списак деце уступа се перовођи, да се распита за стање дотичних родитеља и да о том поднесе извештај идућој седници, а наређује се, да се набави за забавиште 8 нових лончића за воду, четке за пајање, потребне крпе за брисање прашине и 6 убруса за руке; да се собе прекрече за време ускршњег одмора, башта прекопа и песак навуче за стазе и за дечју забаву; љуљашка да се утврди и друге ситнице поправе и набаве. — Прочитала се оставка на чланству задруге, гђице Катице Максимовићеве, забавиље. — Отворени су стигла три оферта за штампање друштвене 25. г. »Споменице« и примио се као најповољнији овдашње штампарије Браће М. Поповића.

У другој одборској седници прочитала се молба Добротворне Задруге Српкиња у Загребу, да се приреди забава у корист подизања зграде за тамошњи Српски Девојачки Интернат. Како нису сада повољне прилике за приређивање забава, а с обзиром на ову племениту цел решио је одбор, да из своје друштвене благајне пошље на ту цел 150 К. — Перовођа је поднео извештај о стању оних родитеља, чија деца бесплатно полазе забавиште и нашао је, да међу оних 40 има 14—15 њих, који би могли платити месечно по 1 К., те је с тога умолена старатељка забавишта, да у споразуму са забавиљом позове дотичне родитеље, да од 1. маја о. г. почну и они уплаћивати с тим, који родитељ по двоје деце има, да плати само за једно, а друго да се ослободи. — Заведено је у записник, да се будару на Ханском плацу у цени од 24 К месечно има дати и цело празно двориште за употребу.

Г. Јоца Јерасовић, угледни грађанин сомборски покложио је тамошњој српској вишој дев. школи све своје Летописе и књиге Матице Српске у износу више од 200 комада књига и обећао је, да ће и у будуће за све време свога живота чим их он и његова супруга Јелисавета прочитају, поклањати тој школи. Управа школска топло се захвалила на том лепом поклону.

Српска Банка у Загребу навршила је о. г. свој десетогодишњи рад и издала је о том опширан извештај из кога дознајемо, да је она покренула мисао и рад за оснивање земљорадничких задруга по Рајфајзеновом систему за овој стране српске крајеве. Из тога је поникао и Савез ових задруга и Централна Каса српских привредних задруга за српско привредно друштво „Привредник“ у Загребу. Данас, после осам година рада имаде у том савезу 237 задруга са више од 7000 задругара. Осим тога установила је та банка 110 српских новчаних завода, који представљају иметак већи од 100 милијуна круна.

За минулих десет година издала је та банка на добротворне сврхе 26.020 круна и поклонила је 28.233 кр. 24 пот. на пензиони фонд привред-

них чиновника код савеза земљорадничких задруга.

Из овог се види, колико добра могу да учине своје народу људи, кад се удруже у којој цели и кад својски приону за својим послом и позивом управници и чиновници, којима је поверено, да руководе посао. На челу тог српског завода стоји зет новосадски, г. Ђорђе *Велисављевић*, као управитељ, коме припада велика заслуга за овакав напредак.

Савез срп. земљорадничких задруга имаће ове године своју IX. редовну главну скупштину у Осеку 17. (30.) маја о. г. а тако и Централна Каса српских привредних задруга на истом месту и у исти дан.

Верени и венчани. Г-ђица *Милена Теодосијевићева*, ћерка пок. члана срп. нар. позоришта Јанка Теодосијевића, верила се с г. *Војом Шојаносићем*, писаром, среза ресавског у Србији. Срећно јој било!

Богат поклон. Г-ђа *Јулка дра Лазе Костића*, дала је о свом трошку направити цео потребан костим за глумце и глумице, да се може представљати Шекспиров комад „Ричард III.“, кога је превео на српски њен муж г. др. *Лаза Костић*. Евала јој!

Забаве. Женско Друштво у Београду приредило је у суботу 8. (21.) априла о. г. у корист своје школе велику игранку. — Добротворна Задруга Српкиња у Далју приредила је исти дан 8. (21.) априла своју забаву с игранком у корист своје благајне. — П. концерат „Преоднице“, дружине ученица срп. учитељске школе у Сомбору приређен је 29. априла (12. маја) о. г. у добротворну цел.

Одело сиротој деци. Покојни парох панчевачки Јосиф Ашанацковић и супруга му Христина, основали су закладу за одевање сироте деце из тамошње српске више девој. школе. Из те закладе заоденуто је ове године први пут о Лазаревој суботи пет девојчица исте школе, што је врло пријатно утецало на децу и родитеље им.

Занатлијско удружење у Панчеву. Садашњи велики жупан панчевачки и вршачки г. Милан пл. Зака, покренуо је мисао, да се у Панчеву оснује занатлијско удружење, које ће имати за своје израде заједнички дућан. Така занатлијска удружења постоје већ у Будимпешти, Араду, Сегедину и Сомбору, која лепо напредују. Да би тамошње занатлије стекле бољи преглед о моралном и материјалном пробитку оваког удружења, позват је из Сомбора професор више трговачке школе г. И. Новаковић, да живом речи протумачи корист таквих удружења.

Одликовање. Женско друштво ценећи дугогодишњи рад гђе Милеве Ризинице ред. члана Жен. Друштва изабрало ју је на овогодишњем главном скупу, а на предлог друштвене управе, за почасног члана. Знајући с колико воље и неуморна труда ради ова заслужна трудбеница и као тотор у цркви Св. Наталије, и као вредан члан Одбора Бачке Трпезе и Дома Старица, ми јој искрено честитамо ово одликовање Женског Друштва са жељом, да још дуго година поживи на корист ових хуманих друштава, којима је се толики низ година жртвовала и на понос свога рода, коме је се достојно одужила.

— Његово Блаженство јерусалимски патријарх Дамјан благоволио је одликовати орденом Гроба Господњег многогодишњу началницу Дјевојачког Института Царице Марије на Цетињу, гђцу Софију П. Мертваго.

ЧИТУЉА.

† Герасим Петрановић. 19. априла (2. маја) о. г. угасио се живот заслужног и родо-

љубивог епископа бококоторског Герасима Петрановића у 86. години живота. Српство у оном крају има много да захвали овом поглавици православне цркве, што је доспело до данашњег бољег и напреднијег положаја, што му се имештује и признаје, а и данашња слога Срба и Хрвата зачала се у оном куту његовим упливом, те је отуда захватила сву Далмацију и прешла ево и на краљевину Хрватску и Славонију, па већ носи плод и на политичком пољу. Нека је слава и вечна успомена овом нашем црквеном великодостојнику!

† Марија Лалошевић рођ. пл. Папхази, добра мати г. дра Јоце Лалошевића, адвоката сомборског, испустила је своју племениту душу 26. марта (8. априла) о. год. Из обзира према овом одличном Србину, учествовала је при укопу поред осталог многобројног грађанства и дружина српског народног позоришта, која се сад тамо налази и појала је на опелу, а син је уз захвалу у спомен својој доброј мајци, даровао мировинском фонду тога друштва 100 К. Нека је лака црна земља овој врлој покојници!

† Милка Браваровићка. После кратког и тешког боловања упокојила се 9. (22.) априла о. г. овде код свог сина Константина, Милка Браваровић рођ. Томић у својој 62. години живота. Покојница је била негда домаћица угледне и богате куће у Вршцу. Али кад је несрећом и болешћу свога мужа Милете, посрнула и осиромашила, није малаксала духом, него је као удовица борећи се сиротињом, изучила српску учитељску школу у Сомбору и по свршеној школи добила учитељско место у Шајкашкој у Ђурђеву, те својом муком и својим радом извела на пут све троје своје малолетне дечице. За то њено самопрегоревање, за то велико пожртвовање и примерну оданост према деци својој, а доцније као учитељица и према деци народној, заслужује свако поштовање. Нека је мир њеним утруђеним костима!

† Прота Јевтимије Вукадиновић. Одличан свештеник и добар Србин и родољуб, земунски прота Јевтимије Вукадиновић упокојио се 3. (16.) априла о. г. Вечан му спомен!

† Прота Јован Штековић. Парох и прота беловарски, народни заступник и поседник златног крета с круном, отац наше дугогодишње претплатнице Марије Вучковићке из Загреба, упокојио се 1. (14.) априла о. г. у 69. години живота. Лака му била црна земља!

† **Надица Бешлићева.** Наш сарадник и одлични учитељ бајски, г. *Душан Бешлић* и супруга му *Исидора*, изгубили су 16. (23.) априла о. г. своју мезимицу *Надицу*, која је једва навршила четврту годину живота. Ми саучествујемо у тузи ових добрих родитеља а покојној Надици нека Бог подари рајске насладе!

† **Вукица Ценићева.** И други наш сарадник

и врли песник, г. *Бор. Л. Ценић*, цариник у Београду, изгубио је своју милу ћерчицу *Вукицу* 13. (26.) априла о. г. у њеној шестој години живота. Заиста су то тешки губитци, који и страна срца потресају. Нека Бог утеши и ове добре родитеље а милој Вукици нека је лака црна земљица!

Б Е Л Е Ш К Е.

ПРОСВЕТА.

БОСНА.

Срби, грађани Бјељински, носе се мишљу, да подигну у својој средини српску вишу девојачку школу. Новчана средства прикупили су већ у довољној мери.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Краву треба држати за домаћу потребу само до десете године. После тог времена није више за приплод а није ни за млеко. То је испитана и утврђена ствар. За то треба краву после десете године угојити, па продати касапину.

Да не труне кромпир у трапу. Поједине врсте кромпира, кад сложу у трап, ваља посути сувим кречним прахом. Прах тај одузима кромпиру влагу, а земља, која је остала на кромпиру, полако поспада с њега; а осим тога уништава тај прах штетну плесан, а на укус кромпира не утиче никако.

Ланено семе као храна и као лек. Искуством је посведочено, да је ланено семе за стоку од велике користи. Кад с пролећа и с јесени мењају коњи длаку, ваља 2—3 прегрша ланена семена скувати у 6 литри воде, па дати им да пију, брзо ће их проћи лињање и добиће уз то нову глатку и сјајну длаку. Кад коњима боле копита, онда је ланено семе потопљено у хладној води одлично средство као први лек.

РАЗНО.

Данска је издала наредбу, да сваки крчмар или трговац, који би дао пијанцу толико да пије да не може кући отићи, дужан је о свом трошку однети до куће пијанца и ако би пијанац учинио какву штету у том стању сноси сву

штету сам крчмар или трговац пића. Добро би било, да се и код нас заведу такве наредбе.

Женскиње у практичном животу. У америчким државама изједначиле се скоро у свему женскиње с мушкима, тамо има преко 1000 женскиња, које практично раде као адвокати. У самом Њу-Јорку има их 50 адвоката и свима иде добро канцеларија.

КЊИЖЕВНОСТ.

Српска прича у немачком и мађарском преводу. Приповетка из српско-бугарског рата „Бадње вече на мртвој стражи“ од нашег сарадника *Ивана Иванића* преведена је на немачки језик и изашла је у бечком „Oester. Zeitung“. Иста прича преведена је и на мађарски језик.

Из историје српског народа за омладину и народ приредио *Кузман Миловановић*, учитељ и управитељ школски у Нов. Саду. — Прва свеска. — Цена 20 пот. — Препечатано из „Невена“ за 1905. и 1906. г. у Нов. Саду. Српска штампарија *Дра Светозара Милетића*. 1906.

Вечне Загробне Тајне. Како живе наши умрли, њихов савез са живима, њихова блаженства и муке. По учењу св. писма, отаца и учитеља цркве. Са 9 слика. Саставио игуман *Антоније*. Од московског Духовно-Цензурнога Комитета штампати дозвољено. Превела наша сарадница и учитељица тур. бечејска гђа *Даринка Неранџић-Брашованова*. Цена је књизи 1 круна. Штампарија *Гиге Јовановића* у Тур. Бечеју. 1906.

Деоба Јакшића, драма у три чина, написао *Мита Калић*. Издање у штампа *М. Спајића*, Срем. Митровица, 1906. Цена: 1 круна или 1'10 динара.

Г. Мита Калић познат је нашем свету са својих позоришних умотворина. И ово је једна така умотворина, коју је писац извео по народној песми: *Деоба Јакшића*, за то је и дао тој драми исти наслов. Писац је врло лепо извео ствар, још само да је боље објаснио победе које

су измириле посвађане јетрве и које су руководиле Анђелију, да одустане од мужевљеве заповести да отрује брата. Спев је иначе пун полета, лепе дикције и даје се пријатно читати.

Учитељски Лист, што је тек годину дана излазио на Цетињу, престао је излазити за ову 1906. г. са штампарских неприлика. Чим се ти одношаји доведу у ред почеће поново излазити у проширеном обиму као богословски и педагошки часопис.

Бела Црква — некад и сад — са особитим обзиром на њен српско становништво. На основу постојећих података саставио и описао: *Бока П. Поповић*. Издање пишчево. Панчево. Косанићева штампарија 1905. Цена је књизи: 2 К 40 потура.

Ово је слична књига оној, што је парох Радослав Марковић описао место Инђију, само је ово опширније изведено, јер је и Бела Црква веће место па се имало више шта говорити о прошлости и садашњости. Оваке су књиге врло zgodне за подстак у јавним пословима и за ширење свога народног и локалног поноса, и за то смо захвални г. писцу, и нашем сараднику и перовођи Добротворне Задруге Српкиња у Белој Цркви, на труду, који је уложио у ово дело. На томе ће лако моћи наставити делање своје доцнији нараштаји српски и свагда ће им служити за леп углед ови патриотски осећаји, који провејавају редове књиге ове, те ће се паштити, да све бољи и бољи и напреднији буду. Бело-цркванци ће знати ценити и уважити овај рад.

Називи. Приватно право и јавно право код нас. (Из „Трговинског Гласника“ март 1906. г.) написао Др. Војислав В. Рашић Београд. Штампарија „Бранко Радичевић“ 1906. Цена 30 пара.

Г. писац и наш сарадник доказује у овој брошири, да ови називи: *приватно* и *јавно* право, који се употребљују у правничким називима, не одговарају смислу и духу нашег српског језика, него мисли, да те називе треба заменити: са *појединачко* и *државно* право.

„Мала Библиотека“. Уредник Ристо Кисић. — Власник: Издавачка Књижарница Пахера и Кисића у Мостару. Година VIII. 1906.

Свеска 119. (Број V.) Светозар Хурбан-Вајански: Бура у затишју. Новела. Са словачког превео Јован Вучерић.

Ad ЦО. 23. ex 1906.

Јавна молба.

Потписана црквена општина најучтививије умољава црквене великодостојнике, сл. управе манастира, сл. црквене општине, добротворне женске задруге, новчане заводе, преч. гг. свештенике, гг. учитеље и сву осталу господу, којима

је потписана табакер ради прилагања, односно ради скупљања прилога на оправку овдашње св. цркве и школе у своје време послала, а до данас још нису вратили, да ради коначног обрачуна изволе исте табакер било с прилозима или без тога потписаној црквеној општини што пре послати.

Срп. прав. црквена школска општина

У Риђици (Бачка), 30. марта (12. априла) 1906. год.

Д. Ђирић, Младен Проданов,
парох. председник.

Стева Влајковић,
учитељ и перовођа.

ЈАВАН РАЧУН.

Женска Добротворна Задруга Српкиња Сентомашкиња приредила је 3. (16.) априла 1906. г. (други дан Ускрса) забаву са игранком, о којој изнаша овај јаван рачун:

Од улазница је притекло	300 круна
„ добровољна прилога	392 „
Свега	692 круне

Од овога је утрошено око
приређивања забаве 95 кр. 52 пот.

Остало је чисте добити 596 кр. 48 пот.

Имена приложника: по 50 К Прва Сентомашка Штедионица; по 20 К г. г. Јулијана Јовановић, Лазар Дунђерски; по 18 К Милева Дунђерска; по 16 К Шандор Ђуришић из Руме; по 15 К Зорка Дунђерска; по 10 К Вера Дунђерска; по 8 К Др. Тоша Николић, Милан Гавански; по 5 К Марија Гаванска, Ана Георгијевић, Исподор Иванић, Сепеши Н., Софија Ст. Л. Манојловић, Народна Кредитна Банка, Др. Момир Павловић, Алка Субакова, Марица Туторова, Ђура Петковић, Тоша Каћански, Тодор Дунђеровић из Лединаца, Ружица Бекић; по 4 К Анка Јанковић, Милан Станимировић, Софија В. Загорица, Иса Дунђерски, Јулка Јанковић, Мила Јанковић; по 3 К Марија Фридман, Љуба Лекић, Милан Д. Манојловић, Лазар Продановић, Мирко Алексијевић; по 2 К Ана Продановић, Светозар Тодоров, Лајош Вад, Катица Кулачина, Сима Мајински, Марија Хаџић, Н. Н. Вукица Јаснић, Миљивој Загорица, Бранко Мучалов, Фрања Бајц, Софија О. Загорица. Милица Јаснић, Милица Нићин, Марко Маној-

ловић, Катарина Продановић, Јован Теофановић, Славка Мајинска, Пела Дебељачка, Вирса Везилић, Стана Јакшић, Евица Пивничка, Љубица Јанковић, Ђока Јанковић, Н. Н. из Титела, Коста Гавански, Пера Путник, Евица Манојловић, Јоца Романов, Даринка Манојловић, Живана Дебељачка, Јулка Сивачка, Ната Сивачка, Сока Сивачка, Анча Девечерска, Катарина Поповић, Јелена Кнежевић, Милица Миковић, Емилија Дињашка, Јосип Филип, Цвета Гавански, Ленка Д. Каћанска, Мила Срђанова, Анђелка Дракулић, Гојко Каћански, Софија Ар. Павловић, удова Катица Каћанска, Јеврем Пивнички; по 1 К: Маца Угљеша, Марија Каћанска, Сока Попова, Катица Миковић, Евица Пивничка, Сока Пивничка, Анђа Вујић, Сока Шанд. Дебељачка,

Јелена Ађанска, Нанчика Шијачић, Јелена Дебељачка, Лаза Дебељачки, Паја Павлов, Пела Миковић, Стева Миросављевић, Јелена Павлићев, Миливој Рунић, Паја Шегуљев, Јулка Дебељачка, Марко Манојлов, Антал Фанчи, Арпад Сабо, Милева Момирова, Сима Парошки, Лајош Бек, Даринка Димитријевић; по 40 фил.: Софија Парошки, Јула Зурковић; по 20 фил.: Пела Дебељачка.

Свима прилагачима изриче одбор своју највећу благодарност.

Из одборске седнице Женске Добротворне Задруге држане у Сентомашу 13. (23.) априла 1906. год.

Озрен Загорица.
перовођа.

Зорка Дунђерска,
началница.

О полепшавању лица!

—[са властитом сликом.]—

Пошто ми је кожа на лицу увек здрава била, то писам никада особитог интереса имала за косметичке препарате; тек онда када сам након једног летњег путовања нечистоће у лицу задобила, почела сам тражити средства за негу лица, али морам признати, јако неугодна искуства сам имала.

У дневним новинама наша сам хвалисање разних чудотворних ствари, покушала сам једно за другим, али без да сам икоји успех получила, и тако сам морала сваку наду напустити, да ће ми се икад чистоћа коже и ружичасти свежи изглед лица повратити.

Из шведског журнала за масажу лица, црпила сам оно што ми је помогло, да се моје жеље испуне.

Наишла сам на препоруку од Nobileior препарата, и то је једино средство, које ми је моје лице опет лепим и чистим начинило, исте још и данас употребљавам, па их препоручујем свима дамама, које до тога држе, да им је лице вазда лепо и младачко.

Ја даномце употребљавам Nobileior препарате и то на врло једноставан начин.

У вече перем пре спавања лице у млакој води са лако

сапуницом од Nobileior сапуна, отарем лице са грубим ручником (пешкиром), узмем мало Nobileior Créma и лако растарем на лицу, док се сасма не упије у кожу. Из јутра то исто опетујем (али не узмем увек млаку воду), па када сам лице опет са мало Nobileior Créma масирала, замочим мекану крпцу у Nobileior пудер, па метнем исти на лице и растарем док не постане сасма невидљив.

То чиним већ дуже времена и стидно ми је рећи, увек мислим да се сваком допадам и мислим да и онда док будем у 50-тој години и онда ћу још увек чисто и младачко лице имати.

Осећам се присиљена баш сада, где се за овакова средства толики новац бадава издаје, да моје искуство на том пољу у јавност изнесем, па нека се окористе све даме, које нешто држе до лепог изгледа у лицу, те свима онима, које је задесила невоља, па да имају нечистоће у лицу, као што су жуте флеке на челу или образима, или које пате од опће нечистоће лица као што су сунчане пеге, бубуљице, лишајеви или грознице, мојим пријатељицама су Nobileior препарати у свим случајевима помогли, зато сваком топло препоручујем, јер је најбоље и најјефтиније средство.

Мелита грофица Хајденстјерне с. р.

Nobileior препарати добију се скоро у свима апотекама.

У оним местима где се не добија, шаље дневно кретом поште под дискрецијом: Nobileior парфумерија к новој звезди — Загреб, Илица 33.

Nobileior Créma за негу лица стоји 1 лончић	К	1'50
Nobileior сапун за негу лица стоји 1 ксмад	К	1'—
Nobileior пудер у белој, роза или крем боји и кутија	К	1'50

ПРЕТПЛАТНИЦИМА.

Са 4. бројем обуставили смо наш лист оним претплатницима, који дугују не само за ову него и за прошлу 1905. г. па многи и за 1904. год. Поводом шим учтиво молимо овогодишње претплатнике, да и они не чекају с претплатом, док се не наврши година, јер на тај начин ми губимо редовно по три до четири стотине претплатника, који наруче лист па се после године дана и не сећају да нису плаћили, те често онда нас криве и сумњиче, кад потражујемо претплату. С тога смо се решили, да пошљемо још овај 5., а за тим и 6. број свима онима, који нам за ову годину нису послали претплату, па онда ћемо свима обуставити лист, који донде не пошљу претплату, јер хоћемо и ми једном да дођемо у ред. Доста је, што дајемо бесплатно половину године, а не ћемо, као до сад, читаву годину и више, да дајемо бесплатно лист онима, који нису спали на три круне.

Сваку промену адресе и места, молимо да нам се одмах пријави, адресе да нам

се тачно и читко напишу, јер се иначе губе многи листови. При промени места, молимо, да нам се увек каже и где су пре били, јер има много једнаких имена, па не знамо, које да бришемо.

У Новом Саду, 1. маја 1906.

Уредништво
„Женског Света“.

СТЕЧАЈ.

Добротворна задруга Српкиња жабаљкиња расписује стечај на једно место шваље за женске хаљине, која је потпуно вична томе послу и која је радила у већем салону које вароши. Компетенткиње морају бити Српкиње.

Плата је: 800 круна годишње и стан. Поред тога известан проценат од зараде.

Обратити се ваља на председницу друштвену, госпођу Марију Сарајлић, најдуже до 5. (18.) маја о. г.

Љ. Апић,
перовођа.

Ана Рудић,
зам. председница.

Упозорава се

на слиједећа, уз јамство здрављу нешкодљива
оријентална козметичка средства

која су у источним земљама обљубљена и припозната те својим сигурним дјеловањем придонела познатој љепоти

ХАРЕМСКИХ ЖЕНА.

Шекајик (лопоч крем) против пјега и сваке нечистоће лица.

Лејлак суј (вода од нарцисе), којом постаје кожа њежна, глатка и стаје на пут прављењу бора.

Сејале балсам сапун (текући балсамски сапун) најбољи за тоалету: чисти, дезинфицира и освјежује.

Сач јаги (зејтин од јаблана, тополе) даје коси мекоћу, сјај и стаје на пут сјеђењу косе.

Сачлара махсус суј (есенција од биља за косу) против испадања косе, за растење исте и против перути.

Цијене: шекајик крем 2 К., лејлак суј 3 К., сејале балсам сапун 1 К 50 пот., сач јаги 1 К., сачлара махсус суј 2 К. ☒ Омот и поштарина ако се новац унапред пошаље 60 потура, код поузећа 80 пот.

Свакој пошилици приложена је упута у српском језику.

6—14

Наруџбе прима

ЉЕКАРНА „СЛАВИЈА“

у Бос. Крупи.